DOKUMENTATION FRÅN FORUM FÖR ETT GRÖNSKANDE STOCKHOLM

Den 12 september 2019 samlades representanter från civilsamhället, akademin och från offentlig och privat sektor för ett gemensamt lärande om grönskans betydelse för en hållbar stadsutveckling. Forum för ett Grönskande Stockholm ville ge möjlighet till ett möte för samtal om dagens utmaningar och möjliga vägar framåt för grönskan i Stockholm.

Förmiddagen bestod av korta inblickar från tre tvärvetenskapliga forskningsprojekt i Stockholmsområdet, samt utblickar från våra europeiska partners och deras forskning om urban grönska, tillgänglighet och rättvisa. Under eftermiddagen öppnade vi upp för samtal och diskussioner om hållbar stadsutveckling, med fokus på;
1) hur vi kan designa mångfunktionella offentliga platser på olika skalor i tid och rum, samt
2) hur dessa platser kan designas så att de bidrar till att fler får tillgång till och kan nyttja platsernas grönska.

Nedan följer en sammanfattning av förmiddagens program, samt en dokumentation från eftermiddagen med exempel på vad som diskuterades under våra interaktiva sessioner.

PROGRAM FÖRMIDDAG

Under förmiddagen hölls korta presentationer med summeringar från ett antal studier som gjorts inom tre olika tvärvetenskapliga forskningsprojekt. Nedan följer en summering av förmiddagens program med titel, namn och kontaktuppgifter till respektive presentatör.

9:00-9:45 **Välkommen till Forum för ett grönskande Stockholm**

Tre perspektiv på urban grönska och hållbar stadsutveckling

Utmaningen: Tätare stad, fler människor, fler behov och mindre grönska
Sara Borgström, Biträdande lektor i hållbar stadsutveckling, KTH, sara.borgstrom@abe.kth.se
Att säkerställa ett flöde av nyttor i stadslandskapet - ENABLE modellen
Erik Andersson, Docent, Stockholm Resilience Center, Stockholms universitet, erik.andersson@su.se
Gröna allmänningar för alla?
Annika Dahlberg, Docent, Naturgeografiska institutionen, Stockholms universitet, annika.dahlberg@natgeo.su.se, och Sara Borgström

9:45-10:30 **En buffé av studier om Stockholms grönska, del 1**

Stockholmarnas relationer till grönskan – två studier i Flatenlandskapet
Sara Borgström och Jacqueline Otto, MSc student Humboldt Universitetet, Berlin
Rekreation och biologisk mångfald i planer, program och strategier – en fallstudie i Huddinge kommun
Johan Enqvist, forskare Stockholm Resilience Centre, Stockholms Universitet, johan.enqvist@uct.ac.za
Förutsättningar för aktiviteter i Stockholms grönska – tre fokusgrupper tycker till
Tove Björklund, forskarassistent, KTH, tovebjo@kth.se

10:30-10:45 **Fika och posterutställning**

Tillgång till grönområden i Tensta – en analys av användning och policy – Frida Andrén, Stockholms universitet.
Understanding the resident's perception of urban green areas using mental mapping – a case study of the Flatenlandscape in Stockholm - Jacqueline Otto, Humboldt Universitetet
Vad plockas i Stockholms grönområden? - Anja Moum Rieser, Stockholms Universitet.

I never tried the swings before - perspectives on urban greenspace from children with profound intellectual and multiple disabilities – Lena Hanses, Stockholms Universitet.

10:45-11:25

En buffé av studier om grönska, del 2

Stadens gröna allmänningar.
Nathalie Bergame, doktorand, KTH, nibeck@kth.se
En nyanserad förståelse av tillgänglighet.
Max Rautenberg, doktorand, Stockholms universitet, max.rautenberg@natgeo.su.se
Insikter från en samkunskapad resiliensanalys i Flatenlandskapet.
Sara Borgström KTH
Barriers to equitable use of urban space and ES benefits – Experience from Halle/Germany.
Manuel Wolff, forskare, Humboldtuniversitetet i Berlin, manuel.wolff@hu-berlin.de

11:25-12:00

Samtal om grönblå infrastruktur i städer i förändring – pågående kunskapsutveckling i EU och forskningens nytta.

Chantal van Ham, IUCN , EU Programme Manager Nature Based Solutions, chantal.vanham@iucn.org
Erik Andersson, Stockholms unversitet
Manuel Wolff, forskare, Humboldtuniversitetet i Berlin
Eleanor Chapman, ICLEI, Officer Sustainable Resources, Climate & Resilience, eleanor.chapman@iclei.org

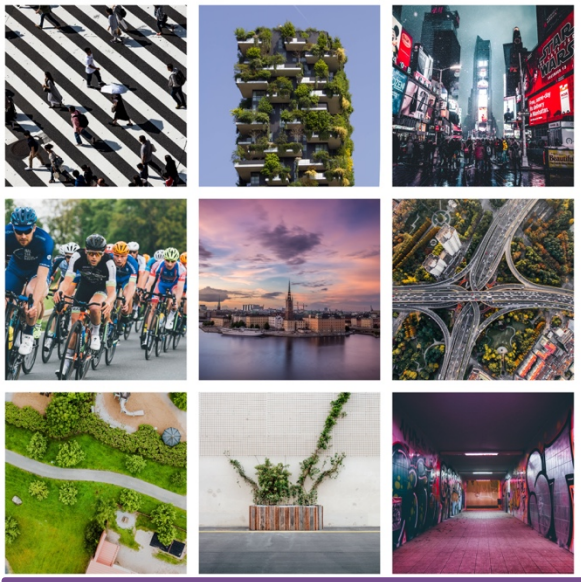

Bakgrund till forumet:
Våra städer växer snabbt och för att kunna skapa hållbara livsmiljöer för en majoritet av jordens befolkning behövs nya tankesätt och metoder. De värden som grönskan ger, t.ex. rekreation, välbefinnande, renare luft och biologisk mångfald, har stor betydelse för en hållbar stadsutveckling. Därför behöver forskare, tjänstepersoner, beslutsfattare, konsulter, föreningar och medborgare mötas ofta och på ett bra sätt.

SESSION 1
Mångfunktionalitet i praktiken.
Utmaning: Staden förtätas, den närmaste grönskan minskar samtidigt som befolkningstätheten ökar. Önskemålen om vad grönskan ska bidra med blir fler och fler, och att stärka mångfunktionalitet är en populär strategi.
Uppdrag: Designa en mångfunktionell offentlig plats.
Frågeställningar: Hur kan vi arbeta med grön mångfunktionalitet på olika skalor? Hur kan det bli en del av våra offentliga platser (allmänningar)?

Under vår första interaktiva session tilldelades deltagarna en specifik plats i Stockholm som de fick arbeta med i mindre grupper (3 mindre grupper med en plats per grupp). Till att börja med fick varje grupp definiera vilka värden platsen ska kunna bidra med (t.ex. skugga, aktivitet X), och därefter fick de designa platsen så att den skulle kunna bidra till att skapa dessa värden. De fick i uppdrag att definiera och/eller visualisera sin design, som t.ex. kunde innehålla fysiska element som infrastruktur, jordmån, träd, gångvägar, men även information, pedagogiska inslag, aktiviteter eller annat. Till hjälp fick de använda pennor, papper, tidningsurklipp, lego och annat material. Därefter fick de dela upp sig i mindre grupper för att diskutera för- och nackdelar med sina designer.

SESSION 2
Mångfunktionalitet och miljörättvisa

Utmaning: Vistelse i grönområden har positiv påverkan på människors fysiska och psykiska hälsa. Men hur kan man skapa en attraktivitet som gör områden användbara och lockande för breda befolkningsgrupper, och som innebär att fler besöker dem?

Uppdrag:
Förändra er design så att den bidrar till att fler får tillgång till och kan nyttja platsens grönska.

Frågeställningar:
Hur kan vi se till så att platsernas funktioner riktar sig till hela befolkningen och inte enbart vissa grupper? Vad är det som gör en plats mer eller mindre intressant för olika grupper?

Under vår andra interaktiva session tilldelades deltagarna en kort rollbeskrivning som de skulle utgå från under alla övningar. Genom att ta ställning till ett antal påståenden fick deltagarna sätta sig in olika människors förutsättningar, möjligheter och livssituationer. Syftet var att ta med sig sina nya glasögon när de sedan fick ta ställning till om deras designer från session 1 behövde ändras för att deras nya roller skulle bli intresserade av platsen.

Exempel på två olika rollbeskrivningar:

”Du är uppvuxen i ett av miljonprogrammen och har alltid rena, vita sneakers. Du bor kvar hemma.”

”Du är en influencer med stressig vardag och stor passion för mode. Du bor mitt i stan i en vindsvåning.”

Nedan följer några utdrag från session 1 och 2 med information om vilka platser som deltagarna arbetade med, samt exempel från deras diskussioner och designer. Vi presenterar en plats i taget och sammanfattar vad gruppen kom fram till i session 1 och 2.

HAGAPARKEN MED OMLAND

(nationellt intresse, regionalt intresse, ökad befolkning)

Kort info:

- Del av nationalstadsparken – med egen lagstiftning
- Riksintresse kulturminnesvården, t.ex. Koppartälten, Gustav III mm
- Stort grönområde (park, skogar, sjö, strand)
- Större ytor som nyttjas för event (lopp, festivaler)
- Två kommuner Stockholm och Solna i det större landskapet
- Både mark och vatten (Brunnsviken en före detta recipient för avloppsvatten)

I grannskapet finns:

- Karolinska sjukhuset/Karolinska institutet och den nya vetenskapsstaden (Life science)
- Hagastaden (klar 2030) byggs med 6000 nya bostäder och 50 000 arbetsplatser
- E4/E20 en av de viktigaste motorvägarna i Stockholm/Sverige
- Arenastaden i Solna (Mall of Scandinavia + Friends arena)
- Frösundavik på andra sidan E4an
- Norra begravningsplatsen

Sammanfattning och reflektioner

Den här gruppen fick arbeta med Hagaparken med omland, och valde att bevara de värden som redan finns på platsen idag.

Steg 1: Identifiera och välj ut värden som platsen ska ha

Gruppen identifierade ett stort antal värden och även funktioner som de vill att deras plats ska ha (se exempel nedan).

Värden och funktioner:

- Biologisk mångfald och inhemska växter, insektshotell och fågelholkar, ek-landskapet, pollineringsnoder.
- Lekplats och lekutrustning med naturmaterial.
- Rekreation, både öppna och slutna ytor, trygga promenader och joggingstigar med folk runtomkring, plats för fika, picknick, hundpromenad – plats att släppa hunden fri? Utegym och plats för vila i anslutning.
- Regnvatten – var tar det vägen, vad händer? Vattenlek – serpentin – lösningar där det händer något med dagvattnet
- Attraktionspunkter t.ex. Haga – fjärilsmuséum.
- Mängder av ekosystemtjänster t.ex. temperaturreglering i omnejd men också svalka på plats.
- Historiska kvalitéer, sinnliga och upplevelsebaserade, tystnad, möjlighet att se stjärnhimmel, slippa artificiellt ljus.

Steg 2: Designa platsen så att den bidrar till att skapa dessa värden

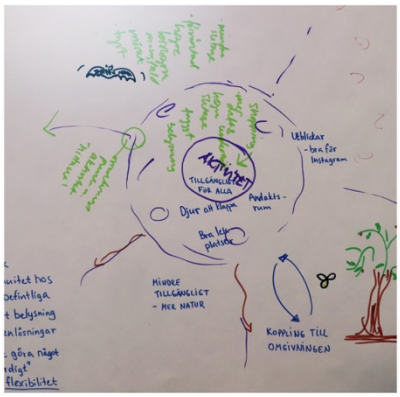

Gruppen började med att återgå till platsens förutsättningar och konstaterade att Hagaparken är en park som har förändrats men ändå strukturellt varit ganska lik genom åren gällande t.ex. jordmån och ekologi. De poängterade att

storleken och kontinuiteten är väldigt viktigt för den här platsen, samt att det är av stor vikt att det finns tydliga biologiska kopplingar mellan området och omlandet, för att dessa ekologiska värden ska kunna bevaras. Sådana kopplingar är inte bara viktiga utifrån ett ekologiskt perspektiv utan också för människor; det är viktigt att människor kan ta sig dit på ett bra sätt, särskilt i relation till om det är evenemang där. Idag är kommunikationen till platsen dålig, och det behövs lösningar för att människor skall ta sig dit.

De konstaterade även att deras design kan skapa potentiella konflikten mellan olika användargrupper, och funderade kring att designa för olika grupper på olika platser. Men frågade sig; Hur gör vi det? Olika intressena kan gå i klinch med varandra; inför event kan t.ex. en hårt packad gräsmatta vara bra, men det kan kompromissa andra värden (t.ex. ytan kan inte hantera skyfall). De frågade sig om de skulle styra besöken i relation till biologin/ekologin. De konstaterade att platsen också måste tåla slitaget för den förtätade befolkningen, och att detta måste ske kontinuerligt med en avsatt och tillgänglig budget. Gruppen diskuterade kring vem/vilka som ska besöka Hagaparken; Vem kommer bo där i omnejd? Är det barnfamiljer, forskare, födda i Sverige? Gruppen konstaterade att det är väldigt speciellt att ha en stor grönyta som just nu inte ligger i stan, men som i framtiden kommer anses vara mycket central.

Nedan följer en beskrivning av deras design (se illustrering lite längre ned) och exempel på innehåll.

Designförslag:
Designen baseras på ett antal samlingsplatser runt ett centrum i Hagaparken med många kvalitéer och aktiviteter. Det finns en eller flera centrala kärnor som i mitten har flera aktivitetspunkter och service av olika slag. Varje kärna har sedan flera yttre zoner för mer avskildhet och lugn, samt med mer fokus på ekologiska värden. Det finns även tydliga kopplingar mellan zonerna och kärnorna så att folk lätt kan ta sig dit och mellan dem.

Fler förslag på funktioner till platsen: (se även bilden nedan)

- En specifik busslinje som cirkulerar runt.
- Mer tydliga badplatser och vattenlek i området.
- Punktbelysning med rörelsesensorer, dvs mörkt på platser när det inte är rörelse där vilket gynnar vissa nattaktiva djur.

Steg 3: För- och nackdelar med designen?

Fördelar	Nackdelar
Att många människor med olika behov kan tillgodoses i en sån här typ av flerkärnig lösning med kopplingar mellan centrum och ytterkant.	Det som kan bli känsligt är passagerna dit. VAR lägger man dem och VAD lägger man där, det är den stora planeringsutmaningen. Vilka är besökarna?

Steg 4: Hur kan platsen bli tillgänglig och intressant för olika grupper i samhället?

Gruppen gick från en design med fokus på historiska, kulturella och ekologiska värden, men förändrade sin syn på designen med de nya rollerna och blev ”mindre ekologiska” och mer ”egocentriska” (fokus på planering för deras rollers specifika behov).

De reflekterade över att det finns en problematik gällande vems intressen de tillgodoser. T.ex. kan belysning vara bra för trygghetsfrågor där ljus är viktigt, men ibland är det bra med mörker (för både människa och natur). Detsamma gäller olika marktyper (t.ex. gräs) och vad som fungerar för platsen och människorna som ska vistas där.

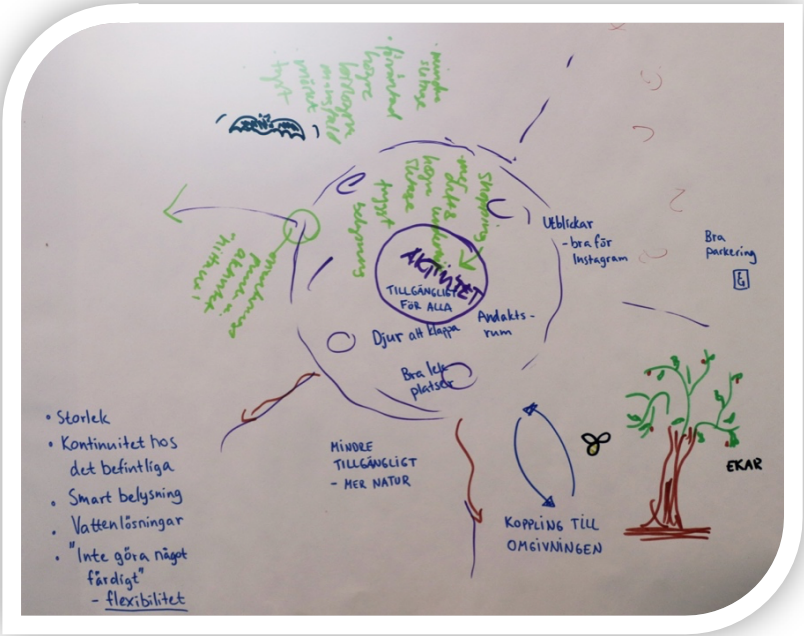

Utifrån deras modell kom de fram till att det kan bli svårt att nå ytterkanten (dvs lugnare platser med orörd natur) ur ett tillgänglighetsperspektiv. Designen behöver t.ex. uppdateras med bra vägar för att dessa platser ska bli

intressanta och tillgängliga för rullstolsburna. Det behövs även bättre kommunikation för färdtjänst och biltransport.

Genom att anta nya perspektiv kom de fram till att en samlingspunkt inte räcker då det finns risk för konflikt mellan olika brukargrupper. Det behövs variation mellan kommers och lugn (även närmre kärnans mittpunkt), samt att det de olika aktivitetskärnorna kan behöva varierande teman för att tillgodo se fler behov. Det kan också finnas behov av fler aktivitetspunkter i kärnornas centrum som drar dit personer som egentligen kanske inte är så naturintresserade men ändå mår bra av att vara ute. De la till fler mötesplatser med aktiviteter och möjligheter för olika typer av idrott, mer shopping, matupplevelser, utsiktsplatser/utblickar (för fotografering t.ex.), samt en anlagd strand som även silar dagvatten. Barnens perspektiv förändrade platsen en del då de har behov av andra typer av aktiviteter t.ex. djurhållning, lekplatser m.m.

Till sist gjorde gruppen en spaning om de framtida brukarna och undrade om de kommer bestå av två extremer; den som inte vill vara i ”naturen” när den är utomhus och som föredrar snabba lösningar och mycket kommers, och personen som ”skogsbadar” och är ute i skogen och mediterar.

BAGARMOSSEN MELLAN HUSEN

(lokala behov, förtätning, privatisering)

Kort info:

- Område med lägre flerfamiljshus (bostadsrätter/hyresrätter) och öppna gårdar med uppvuxen grönska
- Byggdes på 1950-talet efter landskapets former
- Trafikseparerad planering
- Mindre allmänningar inramade av bostadshus
- Förtätning pågår i närområdet, ökar i popularitet

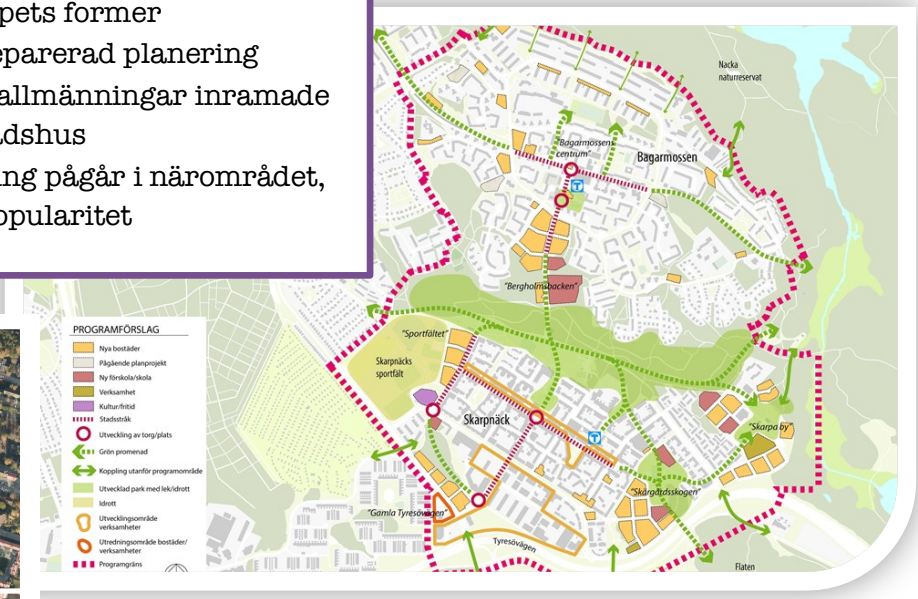

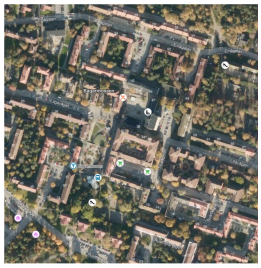

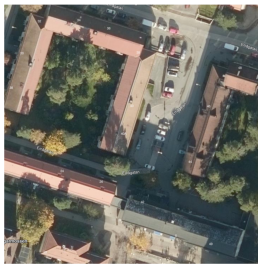

I grannskapet finns:

- Större bostadshus (fler våningar), 1970-talet
- Nackareservatet – skogar, öppet landskap, stort naturområde
- Bagarmossens resilienscentrum för lokal omställning

Sammanfattning och reflektioner

Den här gruppen fick arbeta med Bagarmossen och ett antal grönområden mellan bostadshusen (dvs mindre allmänningar). Under inledningen av samtalen diskuterade gruppen definitionen av mångfunktionalitet och att det ofta är otydligt utifrån vilken skala man talar om; är det lokalt eller i stort och hur ser mångfunktionalitet ut på olika skalor? En viss plats kan ha jättestor betydelse ur ett mångfunktionellt perspektiv på den större skalan, men upplevas som ganska enformig eller oviktig lokalt; t.ex. ett område som hanterar dagvattenhantering och därigenom blir superfunktionellt för det större området, även om det kanske inte direkt används av boende i det absoluta närområdet. De konstaterade även att barnperspektivet och funktionsvariationer innebär skillnad mellan mångfunktionalitet som form och funktion, samt individ och plats. Upplevelsen av mångfunktionalitet formas väldigt tydligt av ens bakgrund.

Steg 1: Identifiera och välj ut värden som platsen ska ha

Nedan följer en sammanfattning av vilka värde som gruppen ansåg vara viktiga att få in på platsen för att öka/skapa en mångfunktionalitet. De diskuterade värden kopplat till möjlighet till rörelse, gemenskapsskapande aktiviteter/utrymmen, tillgång till rekreationsområden i sin närmiljö, och miljöer för avkoppling och lärande. De pratade även om en ändrad landskapsbild där man applicerar ett inifrån perspektiv snarar än utifrån perspektiv, med möjlighet att flytta ut vardagen (t.ex. tork-och piskställningar utomhus, utegym). Ekologiska värden identifierades som viktiga, så som spridningsområden för olika arter som kan stärka/öka den biologiska mångfalden, samt plats för dagvattenhantering.

Andra värden/funktioner som nämndes var ljuddämpande grönområden, lekplatser och plats för lek i naturmiljöer, möjligheter att grilla, bra sophantering, skuggiga ytor, närhet till grönska, pulkabacke, möjlighet att plocka frukt och bär i sin närmiljö, möjlighet att sporta och överblickbara trygga stråk i grönområden, samt tydliga entréer till Nacka reservatet.

Värden och funktioner:
Nedan följer en sammanfattning av vilka värden de ville se på platsen:

- Mångfunktionalitet utifrån alla sinnen
- Lärande och rörelse
- Årstidstänk
- Spridningsytor för arter/biologiskt/ekologiskt
- Vardagsliv
- Bär/frukt möjlighet att plocka/odla
- Dagvattenhantering
- Gemenskap mötesplats

Steg 2: Designa platsen så att den bidrar till att skapa dessa värden

Designen fokuserar på att uppnå de värden som diskuterades ovan, och gruppen konstaterade att de behöver skapa mångfunktionalitet utifrån brukaren och för platsen. Gruppen såg även ett behov av att ha tydliga avgränsningar mellan allmänna och privata utrymmen så att man känner att man har rätt att vistas i och använda sig av de allmänna ytorna. De poängterade vikten av att bygga i den befintliga miljön och ta tillvara på existerande topografi och grönska/träd samt uppvuxen natur, istället för att ta bort allt först och sedan (åter)skapa förstörda miljöer när husen väl är på plats.

Designförslag:
Designen som de tog fram (se bild nedan) försöker uppmuntra till gemenskap i vardagslivet. De gör antagandet att ju mer mångfunktionalitet man får in, desto mer gemenskap kan man ge utrymme för. De har designat för olika årstider med t.ex. dagvattendamm som tar upp översvämningar och med en pulkabacke i närheten för barn att leka i där man också kan lagra/dumpa bortskottad snö.

Fler förslag på funktioner till platsen:

- Odlingsytor mellan husen, då odling hjälper till att skapa levande ytor samtidigt som det gör det mer lättillgängligt om det är nära för tex småbarnsföräldrar.
- Ett utrymme för avkoppling
- Kur/hus/hylla för lån-bytesböcker eller gemensamt "bibliotek"
- Bärplockning mot naturområdena

De pratade även om att designa för olika användningsfokus för olika veckodagar, och att det går att anpassa aktivitetsområden efter intensitet/densitet. Gruppen ville även baka in lite ”tuffare" eller "fulare" ytor/ områden (t.ex. skateboardramp) med de ”snälla/fina” ytorna så det inte blir motsättningar eller oönskade ytor/beteenden kontra önskvärda, utan att man öppnar upp för möten. De diskuterade slutligen kring avvägningen mellan att ”sönderplanera” mot att lämna ruffigare ytor orörda, samt att väga in trygghetsaspekten för att det inte ska uppstå ytor som vissa undviker eller är rädda för.

Steg 3: För- och nackdelar med designen?

De som diskuterade fördelar lyfte fram att de kunde vända i princip alla negativa påståenden (nackdelar) till det omvända utifrån sitt perspektiv. Nedan följer ett utdrag ur diskussionerna kring för- och nackdelar.

Fördelar	**Nackdelar**
• Härligt med mångfunktionella ytor som skapar en väldigt tillåtande miljö för många olika grupper.	• Väldigt rörigt och mycket som skall in på liten yta. • Kan bli kostsamt och svårt att underhålla på ett bra sätt i längden.

• Intensiva aktiviteter och stort inkluderande minskar kostnader för kommunen när det gäller underhåll; de boende är till stor del delaktiga i ansvar och skötsel och underhåll. • Odling och delad skötsel skapar förståelse och känsla för sitt område som minskar risken för sabotage och förstörelse av det allmänna. • 3-dimensionell grönstruktur och en utformning av området som skapar utrymme för aktivitet och rörelse på alla tider av dygnet, ökar trygghet och gemenskap och känsla av delaktighet; mer social kontroll ur ett positivt perspektiv. • Människor som rör sig i de mest närliggande områdena dit man också koncentrerat belysningen.	• Kan bli för mycket möjligheter som skapar hinder genom för många val? Kanske framförallt för vuxna? Vissa kanske vill ha mer styrning? • Kan det göra att man förlorar spontaniteten om man designar en yta förmycket? Det måste lämnas platser för det oplanerade och icke styrda. • Risk att planeringen blir för riktad och att vissa kommer känna sig och sina intressen som exkluderade, eller att deras perspektiv och önskemål inte hörsammats? • Vem gör vad, lockar man hit många utifrån? Var finns/räcker utrymmet för dem som bor i området själva? Finns en risk för att många planerade aktivitetsytor aldrig utnyttjas? • Kan det vara svårt för blinda att orientera sig i området?

Steg 4: Hur kan platsen bli tillgänglig och intressant för olika grupper i samhället?

Utifrån deras nya roller konstaterade gruppen att det är bra med gemensamhetsområden som har utrymme för verksamhet. De såg samtidigt ett behov av informationsverksamhet kring vad som sker och vad man kan göra i området. Det kan också vara viktigt med information om andra verksamheter som inte nödvändigtvis sker i närområdet. De la till en tunnelbana i designen för att visa på att det finns en möjlighet att åka till områden utanför det närliggande. De diskuterade om de skulle lägga till en torghandel, också för lokalt odlat/producerat, samt en caféverksamhet i anslutning till odlingsområden och kursverksamheter där folk kan träffas, samt att skapa tydliga mötesplatser med olika funktioner och för olika intressen. De ville även skapa möjligheter för olika typer av delningsverksamheter; t.ex. odlingsgrupper som hjälps åt och odlar tillsammans och där alla får skörda (istället för att alla odlar i egna pallkragar), utlåning av redskap för olika verksamheter/lekar, bibliotek,

schackbrädor på marken, och bikupor. De ville även lägga till bänkar och bord utomhus och miljöer för folk att vistas, både för att socialisera och vara enskilt, samt en bollplan och utrymme för spontan idrott hyfsat centralt. Mataffär/service/ tobaksaffär och utlämningsställe för paket var något de trodde behövdes för deras nya roller.

De diskuterade även möjligheter för att anpassa verksamheter för olika tider på dygnet, samt att det behövs en balans mellan arrangerade och spontana alternativ/aktiviteter.

FITTJA

(viss förtätning, aktivt trygghetsarbete)

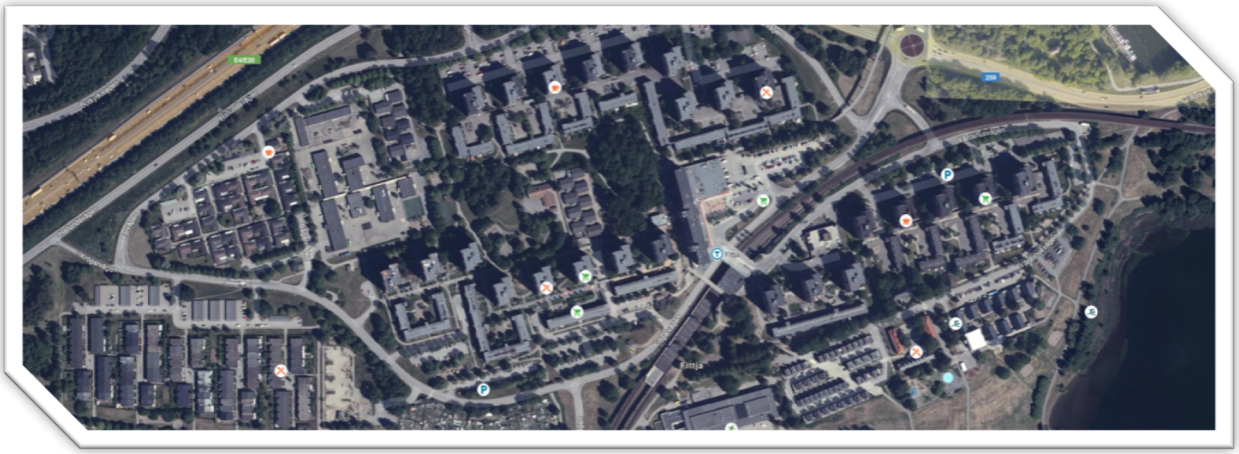

Kort info:

- Område med höga flerfamiljshus (stor andel hyresrätter) byggt 1970-talet
- Nytt bibliotek och centrumförnyelse pågår, inklusive förtätning
- Aktivt arbete för att skapa trygghet, bland annat för unga kvinnor
- Mångkulturellt centrum

I grannskapet finns:

- E4/E20 en av de viktigaste motorvägarna i Stockholm/Sverige
- Albysjön med badplats
- Norsborg och Alby bostadsområden

Sammanfattning och reflektioner

Den här gruppen fick arbeta med ett område i Fittja och valde att arbeta med en stor och sammanhängande öppen yta bland bostäderna, då de ansåg att denna yta hade potential att utvecklas. I området finns redan möjligheter genom tillgången till hyresrätter, anslutning till motorväg (bra för en del), tunnelbanestation samt en badplats.

Steg 1: Identifiera och välj ut värden som platsen ska ha

Ett stort antal värden diskuterades och även hur potentialen i nuvarande funktioner (t.ex. parkeringsplatser, fotbollsplaner) går att använda på andra sätt och för fler. De resonerade även kring vikten av att det finns boende som känner ett förvaltningsansvar och dess betydelse för trygghetsarbetet i området. Samtidigt lyfte de frågan om deltagandeprocesser och vem som får vara med och bestämma över hur platsen designas, och de hade velat höra vad medborgarna i Fittja tycker.

Några av de värden/funktioner som nämndes var; bostadsnära odlingar, utegym, traditioner (i form av marknad, loppis, kräftskiva mm), attraktiva och unika lekplatser, tennisbanor, fokus på hälsa, mötesplatser för alla, uppleva natur i staden, möjlighet för sporter, träd som ger skugga, upplevelser av skönhet och estetik, möjligheten att kunna bo, kommunikation genom anslutning till motorväg och tunnelbana, gröna områden, badplats, väggar för muralmålningar, joggingspår, skidspår, trygghetsarbete med upplysta spår/tillgänglig natur/aktivitetsgrupper som gör det möjligt för tjejer att vara aktiva utomhus, sport, fotbollsplaner, små ängar, buskage, habitat, fruktträd, klätterträd, temperaturreglerande träd, bärbuskar och solfångande tak. Deltagarna valde dock att fokusera på ett mindre antal värden för platsen (se box nedan).

Värden och funktioner:

- Lek (plats för lek)
- Mötesplats (t.ex. Folkets Hus)
- Odling (vill ta vara på utrymmen)

Steg 2: Designa platsen så att den bidrar till att skapa dessa värden

Gruppen började med att diskutera vilka saker som ska finnas på ytan och undrade om deras utvalda värden bidrar till jämställdhet. De ställde sig frågan; vad vet vi att de boende vill ha och behöver? Platserna kan få ett annat syfte mot vad som var tänkt från början och i värsta fall ett negativt utfall

(hänvisar till trädgårdsodlingen i Bagarmossen som delvis används av kriminell verksamhet idag). De poängterade att det är viktigt med synlighet och belysning i grönområden (en deltagare berättar om ett grönt område i Bagarmossen där tjejer inte vågar gå eftersom det är skymd sikt och drogförsäljning pågår). Ett aktivt jämställdhetsarbete leder även till mer trygghet. De kom fram till att de skulle låta medborgarna utforma utrymmet genom att lämna in sina synpunkter.

Gruppen pratade även om vilka som får tillgång till området utifrån designen och att alla har rätt till de offentliga miljöerna (även ”A-laget”). Gruppen kom fram till att de vill skapa fler samlingsplatser som är öppna för alla (t.ex. en grillplats där man kan sitta och mysa) och en yta helt utan bilar då det annars blir problematiskt att släppa ut sina barn.

Designförslag:
De utgick från att de skulle förbättra trygghetsarbetet i Fittja och hade tre värdeord som de arbetade med; odling, mötesplatser och lekplatser. Genom designen ville de jobba med att skapa engagemang och att alla ska vara med, även hemlösa.
Fler förslag på funktioner till platsen:

- Plats för kulturella evenemang/ceremonier, matfestival, kalas
- Djur
- Plats för verksamheter
- Transportmedel
- Odlingsvägg med engagerade föräldrar
- Skatepark

Steg 3: För- och nackdelar med designen?

Fördelar	Nackdelar
• Den är häftig och mångfunktionell. • Platsen kan användas från dag till kväll. • Inget står tomt. • En välkomnande plats där man känner att det finns 'någonting för mig också'. Miljön möjliggör för en slags närhet till att delta. • En plats där kultur och natur finns tillsammans (det sociala och ekologiska). Detta gör att fler tar del av utemiljön. • Det kan finnas fara i att tillgodose allt men det är ett stort utrymme och man kan skapa något gemensamt, inte bara för en grupp (hållbarhetstänk). • Odla och laga mat kan vara kultur men då viktigt att skapa en plats där utbyte av erfarenhet och kunskap är möjlig.	• Dyr förvaltning och uppbyggnad (gick överstyr med budgeten). Om boende ska vara med och designa så behövs det en budget även för det arbetet kanske? • Utmaningen med att få plats med allt. • Mycket rörelse i området kan göra det stökigt och rörigt, vilket kanske stör andra boende. • Vissa kommer säkert älska platsen men andra kanske känner sig exkluderade t.ex. potentiell avundsjuka mellan stadsdelar men också då ålderdomshemmet var eftersatt i området. Det har vi inte lagt energi på i vår design. • Hur fungerar designen på sommar-/vintertid. Vår design är nu fokuserad på sommar med odling, lek och grönska. • Kanske dålig integration med andra stadsdelar - frikopplat från delar utanför själva området. • Vi missade ekosystemprocesser och tjänster i designen. • Skulle vara bra med ett spridningsstråk för att få folk att förflytta sig mellan plaster.

Steg 4: Hur kan platsen bli tillgänglig och intressant för olika grupper i samhället?

Gruppen konstaterade att de hade designat platsen utifrån ett medborgarperspektiv och framförallt med tanke på boende i området. Utifrån deltagarnas tilldelade roller så ändrades designen för att kunna tillgodose nya behov och fler typer av aktörer (t.ex. en byggherre ville se att platsen kan bli intressant ur ett ekonomiskt perspektiv). Några uppfattade inte platsen som tilltalande och kände att det saknades mer kommersiella och sociala funktioner (t.ex. event med mat, restauranger, inslag av design/mode). De konstaterade att platsen inte heller blivit tillgänglighetsanpassad för t.ex. rullstolsburna, som därmed får det svårt att ta del av alla aktiviteter. Som

nyanländ i ett främmande land kan det eventuellt vara svårt att våga ta del av offentliga miljöer och nya sociala sammanhang.

Utifrån diskussionerna valde gruppen att förändra designen. De la till ett gångstråk och tog bort staketet för att föra samman delarna men också för att tillgänglighetsanpassa området. De la även till arbetsplatser/verksamheter med exponeringsmöjligheter, samt möjligheter för mer professionella möten (inte bara en plats för lek och odling). För att skapa fler sociala funktioner ville de även se en uppstyrd verksamhet med festivaler och inslag av mode. De kunde även tänka sig mer fokus på mat, t.ex. genom en marknad eller restauranger. De såg även ett behov av att kommunicera via andra icke-lokala forum för att folk i andra delar av stan ska veta vad som händer på platsen.

SAMMANFATTNING AV DAGEN

Dagen avslutades med en gemensam reflektion från forumet i sin helhet och eftermiddagens diskussioner. Alla fick dela med sig av vad de tar med sig från dagen. Många lyfte eftermiddagens övning som uppmärksammade frågan om vem som får vara med i dialogen, och hur fler röster kan höras i planeringsprocessen. En del tog med sig metoder och resultat från studierna som presenterats under förmiddagen, medan andra lyfte forumet i sig och det viktiga mötet mellan forskning och praktik.

Om ni vill läsa mer om forskningen kan ni besöka vår hemsida www.justurbangreen.com och ni kan även gå med i Facebook-gruppen ”Forskning och praktik kring Stockholm-Mälardalens framtid” där ni hittar tips och nyheter från både forskning och praktik. Länk till sidan: https://www.facebook.com/groups/FoP.Sthlm.Malardalen/

Vi vill tacka alla som deltog under forumet, och som bidrog till diskussionerna om hur vi tar arbetet med en hållbar stadsutveckling vidare!

Sara Borgström, KTH, sara.borgstrom@abe.kth.se
Tove Björklund, KTH, tovebjo@kth.se
Erik Andersson, Stockholm Resilience Centre, Stockholms universitet, erik.andersson@su.se
Annika Dahlberg, Stockholms universitet, annika.dahlberg@natgeo.su.se

Representerade organisationer under forumet
Bellevue farm
Björkhagens Golfklubb
Botkyrka kommun
Cykelfrämjandet
Ekologigruppen
Föreningen Stockholms Auktoriserade Guider
Good Gardens
Grönhetsrådet
Humboldtuniversitetet
ICLEI
IUCN
Koloniträdgårdsförbundet/Gatsmart
KTH
Landskapslaget
Länsstyrelsen i Stockholm län
Miljöverkstan Flaten
Nacka kommun
Naturskyddsföreningen i Huddinge
Orten odlar
RTK, Region Stockholm
Skrubba koloniträdgårdsförening
SLU
STERF
Stockholm Resilience Centre
Stockholm stad, Fastighetsförvaltningen
Stockholm stad, Miljöförvaltningen
Stockholm stad, Skarpnäcks SDF
Stockholm stad, Stadsbyggnadskontoret
Stockholm stad, Trafikkontoret
Stockholms Universitet
Stockholmshem
Trossa
Upplands Väsby kommun
Värmdö kommun
White